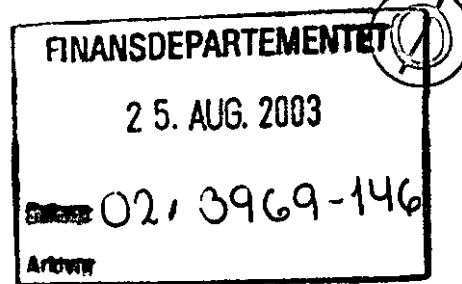

SÁMEDIGGI SAMETINGET

Finansdepartementet
v/Knut Thonstad

0030 Oslo

Birasgáhtten- ja kultursuodjalanossodat
Miljø- og kulturvernavdelingen

N-9840 Vuonnabahta/Varangerbotn
Telefovdna (47) 78 95 99 00
Telefáksa (47) 78 95 99 09
samediggi@samediggi.no
www.samediggi.no
NO 974 760 347

ÁŠŠEMEANNUDEADDJI/SAKSBEHANDLER
Torvald Falch, 78 95 99 01
torvald.falch@samediggi.no

DIN ČUJ./DERES REF.

MIN ČUJ./VÅR REF.

BEAIVI/DATO

02 / 3609 - 8

20.08.2003

Oversendelse av høringsuttalelse til skisse til nasjonal handlingsplan for bærekraftig utvikling - Nasjonal Agenda 21

Det vises til deres brev av 20.06.03 med høring av skisse til handlingsplan for bærekraftig utvikling – Nasjonal Agenda 21.

Sametingsrådet behandlet saken i møte 19.08.03. Vedlagt følger vedtak i Sak R 46/03 Skisse til handlingsplan for bærekraftig utvikling – Nasjonal Agenda 21.

Dearvvuodaiguin / Med hilsen

Torvald Falch
ossodatdirektøra / avdelingsdirektør

Kopi: - Kommunal og regionaldepartementet, SAMI
- Miljøverndepartementet

02 / 3609 - 7

Sak R 46/03

Skisse til nasjonal handlingsplan for bærekraftig utvikling – Nasjonal Agenda 21, høringsuttalelse

Dokumenter

1. Sametingets notat av 04.06.02 til Utenriksdepartementet – Utkast til "Nasjonal strategi for bærekraftig utvikling" - tilbakemelding
2. Nasjonal strategi for bærekraftig utvikling (2002)
3. Finansdepartementet brev av 13.12.02 – Invitasjon til å komme med innspill til handlingsplan for bærekraftig utvikling – Nasjonal Agenda 21
4. Sametinget brev av 09.01.03 til Finansdepartementet – Innspill til handlingsplan for bærekraftig utvikling – Nasjonal Agenda 21
5. Rådsmedlem Johan Mikkell Sara sitt notat av 07.04.03 til statssekretær Øystein Børner i Finansdepartementet – Handlingsplan for bærekraftig utvikling – innarbeiding av samiske forhold
6. Finansdepartementets brev av 20.06.03 – Høring av skisse til handlingsplan for bærekraftig utvikling – Nasjonal Agenda 21
7. Skisse til Nasjonal handlingsplan for bærekraftig utvikling

Vedtak

Sametinget er svært positiv til at Regjeringen har valgt å utarbeide en handlingsplan for bærekraftig utvikling – Nasjonal Agenda 21. Arbeidet for en bærekraftig utvikling berører alle samfunnsområder, også i de samiske samfunn.

Sametinget støtter Regjeringen i at handlingsplanen har fokus på de to overordnede utfordringene knyttet til fattigdomsbekjempelse og jordens miljøtilstand. Sametinget ser at det alltid vil være behov for å kunne konkretisere mål og tiltak i arbeidet for en bærekraftig utvikling. Sametinget ser også at slik konkretisering må skje gjennom løpende politikkutvikling på ulike samfunnsområder. Dette stiller imidlertid store krav til at bærekraftsperspektivet faktisk gis en avgjørende vekt når politikk utformes og beslutninger tas på ulike samfunnsområder.

Samiske perspektiver

Sametinget er svært positiv til at Regjeringen i handlingsplanen så sterkt signaliserer at den vil integrere samiske perspektiver i politikken for en bærekraftig utvikling, og at den vil utvikle konstruktive samarbeidsformer med Sametinget på grunnlag av internasjonal urfolksrett. Sametinget ser det imidlertid som et beklagelig paradoks at disse intensjonene ikke er innarbeidet i selve skissen til denne handlingsplanen. Urfolksdimensjonen er ikke berørt i handlingsplanens omtale av internasjonalt samarbeid, fattigdomsbekjempelse, biologisk mangfold og kulturminner, fiskeriforvaltning, jordbruksforvaltning, og heller ikke i omtalen av medvirkning og oppfølging av handlingsplanen. Sametinget ber om at dette blir rettet opp i den endelige handlingsplanen.

I skissen til handlingsplan foreslås det tiltak knyttet til å få inn samiske perspektiver i miljø- og ressursforvaltningen. Sametinget mener disse tiltakene bør presiseres ved at det klart framkommer at:

- det i arbeidet med lover og regler, som er av betydning for samiske samfunn (herunder ulike verneplanprosesser og verneregimer), så skal det tas hensyn til samiske rettigheter, sedvaner, interesser og tradisjoner. Sametinget må også gis en særskilt deltakende rolle i slikt arbeid.
- Sametinget må myndiggjøres og settes ressurs- og kompetansemessig i stand til å delta i en likeverdig og meningsfylt dialog nasjonalt og internasjonalt for en miljøvennlig og bærekraftig utvikling
- det sivile samiske samfunnet må gis positive tilskyndelser for å kunne arbeide aktivt overfor samiske og norske myndigheter, næringsliv og øvrig organisasjonsliv for en bærekraftig utvikling.

Sametinget vil understreke at vår rolle ikke er å være en passiv iverksetter av sentralmyndighetenes miljøpolitikk i samiske områder. Det vil være helt avgjørende at Sametinget gis mulighet til å være en likeverdig aktør både i politikkkutforming og -iverksettelse for en bærekraftig utvikling i samiske områder.

Fattigdomsbekjempelse

Sametinget er helt enig med Regjeringen i at fattigdomsbekjempelse må stå helt sentralt i arbeidet for en bærekraftig utvikling.

Urfolk er i store deler av verden de fattigste, mest underprivilegerte og undertrykte folk. Urfolks fattigdom har svært ofte direkte sammenheng med den frarøving av rettigheter til natur- og livsgrunnlag som nasjonalstatene har stått og står for. For å kunne bekjempe fattigdom og oppnå en bærekraftig utvikling så må urfolks rettigheter til naturressursene i sine områder anerkjennes og respekteres. Likeledes må urfolks rettigheter til likeverdig deltakelse i politikkkutforming og beslutningsprosesser sikres. Sametinget ser det som svært viktig at Norge er et foregangsland i det internasjonale arbeidet for å sikre urfolks rettigheter. Norge må også målrettet arbeide mot urfolks fattigdomssituasjon i verden.

Sametinget ber derfor om at det i handlingsplanen framkommer at:

- Norge på udiskutabelt vis holder seg innefor internasjonal urfolksrett i politikkkutforming overfor sitt eget urfolk – samene.
- Norge aktivt arbeider for å styrke det internasjonale rettsgrunnlaget for urfolk
- Norge ha klare forventninger og betingelser knyttet til samarbeidsstatenes anerkjennelse og oppfølging av urfolkenes rettigheter i sitt bistandsarbeid. Det kan ikke gis bistand til tiltak som er til skade for urfolk.

- Norge i sterkere grad retter seg direkte mot urfolket selv i sitt bistandsarbeid. Urfolkssamfunnene må gis mulighet til å styrke sine egne samfunn og samfunnsinstitusjoner/organisasjoner, slik at de ut fra egne premisser gis mulighet til å bekjempe sin fattigdom.
- Bistandsarbeidet må legges til rette for et urfolk til urfolk samarbeid. Sametinget må gis mulighet til å ha en helt sentral plass som medspiller og samarbeidspart i utforming og utføring av Norges bistandspolitikk rettet mot urfolk. Sametingets erfaring, kompetanse og legitimitet må utnyttes som en sentral ressurs.

Miljøtilstanden

Det er en nær sammenheng mellom miljøvern og ressursforvaltning og kulturvern og kulturutvikling. Sammenhengen oppleves som særlig tydelig i samisk miljø- og kulturvernarbeid hvor forholdet mellom immateriell og materiell kultur er tett sammenvevet. Forståelsen av samspillet mellom miljø-, kultur og kunnskap er et vesentlig element for forståelsen av begrepet bærekraftig utvikling. Arbeidet for en bærekraftig utvikling er en betydelig utfordring i samiske områder. Spørsmålet berører i høyeste grad arbeid med samisk fiske, jordbruk, reindrift, utmarkshøsting, ressursforvaltning og kulturutøvelse. En bruk av natur og ressurser som ikke overskrider dets bæreevne er en forutsetning for samisk kulturell kontinuitet og utvikling.

Biologisk mangfold og kulturminner

Sametinget ser det biologiske mangfoldet som svært viktig for vern og utvikling av samiske samfunn. Det biologiske mangfoldet i samiske områder blir i dag tappet, dette svekker samiske samfunns utviklingsmuligheter, verdiskaping, kulturell kontinuitet og velferd. Regjeringen må aktivt samarbeide med Sametinget om å iverksette tiltak som virker til å sikre urfolks kunnskaper, praksiser og fornyelser for bevaringen av det biologiske mangfoldet.

I forholdet til målet om å fullføre nasjonalparkplanen innen 2010 så må Regjeringen ta høyde for de mangesidige samiske arealinteressene. Vern i samiske områder må innebære en likeverdig deltakende verneprosess, et verneinnhold og forvaltningsregimer som ikke virker fremmedgjørende, men styrkende for samisk kultur med næringer og samfunnsliv. Sametinget ber om at det utarbeides klare retningslinjer for hvordan verneprosesser skal gjennomføres for å sikre en likeverdig samisk deltakelse.

Sametinget ser det som viktig at urfolksdimensjonen har en sentral plass i arbeidet med å utforme en nordisk kulturlandskapsstrategi. Kulturlandskapet dreier seg om erfaringer, forståelser og kunnskaper tilknyttet landskapet, og ikke bare de menneskeskaptede fysiske sporene i landskapet. Store deler av Norden er samiske kulturlandskap.

Sametinget har avgitt en grundig høringsuttalelse til NOU 2002:1 Fortid former framtid. I Regjeringens arbeid med stortingsmeldingen om ny kulturminnepolitikk må Sametinget uttalelse gis særlig vekt.

Fiskeriforvaltning

Havet og fisken har gjennom alle tider vært en avgjørende ressurs for samisk kultur, bosetting og utvikling.

Kystfiske med mindre båter og fiske kombinert med andre næringer har vist seg å være det mest omstillingsdyktig, miljøvennlig og kulturbærende fisket. Det tradisjonelle fisket langs kysten med mindre

fartøyer har beskjedne investeringsbehov, lavt energiforbruk og en miljøvennlig fangsform med passive og selektive redskaper etter stor voksen fisk. Likevel legger Regjeringen opp til en fiskeripolitikk som styrker store havgående fartøyer, liten fleksibilitet i ressursuttaket og utarming av naturgrunnlaget for samisk kultur og kystbosetting. Det er ikke uten grunn at det parallelt med oppbygging av store driftsenheter, havgående flåte, og krav om økt fangstintensitet og helårlig fiske, så har det skjedd en sterk fornorskning i de kystsamiske områdene. En bærekraftig forvaltning av fiskeriressursene er av direkte betydning for ivaretagelse og utvikling av samisk kultur. En fiskeripolitikk som ikke tar inn over seg Norges internasjonale forpliktelser overfor samene som urfolk og som ikke evner å skape bærekraft vil kanskje være ett av de hardeste anslagene mot samisk kulturs framtidige utviklingsmuligheter.

Sametinget ber derfor om at en bærekraftig fiskeripolitikk legger opp til å:

- Anerkjenne og sikre samiske rettigheter til de marine ressursene i samiske områder, ihht Menneskerettighetskonvensjonen om sivile og politiske rettigheter art. 27 og ILO-konvensjonen nr. 169.
- Etablere et nærhets- og avhengighetsprinsipp i forvaltning og beskatning av marine ressurser.
- Etablere fiskerisone i samiske bosettingsområder med særskilte forvaltningsordninger og fiskekvoter som styrker lokal ressursutnyttelse gjennom lokale kvotebanker, der alle som bor i sonen gis lik rettigheter.
- Styrke den mindre å lokaltilpassa flåten på bekostning av trålere og den havgående flåten.
- Hindre innføring og introduksjon av nye og fremmede marine arter. I tilfelle nye arter blir innført skal disse forvaltes etter lover (nye) der lokalbefolkningen har førsteretten til utnyttelsen av slike arter.
- Styrke etableringen av mottaksapparatet for fisk og andre marine ressurser, der det oppmuntres til utnyttelsen av hele fisken ved utvikling av biprodukter gjennom egne programmer/tilskuddsordninger.
- Virke til forsknings- og kunnskapsutvikling der lokale kunnskaper vektlegges i en dialog med forskningsbasert kunnskap.

Reindrifts- og jordbrukspolitik

Reindriften er viktig både kulturelt og økonomisk for samiske samfunn. Regjeringen har i sin handlingsplan bare gitt uttrykk for at den vil fastsette et øvre reintall for alle reinbeiteområder, slik at reintallet tilpasses beitegrunnlaget. Den største trusselen mot en bærekraftig reindrift er det kontinuerlige tapet av beitearealer. Svært ofte er det også statlige inngrep gjennom forsvaret, vegbygging og kraftbygging som virker til de største tapene av beitearealer.

En tilpassing av reintallet uten at en også aktivt arbeider for å sikre reindriften arealgrunnlag vil gi liten mening og virke ødeleggende for framtidig reindrift. Sametinget ber derfor om at det i handlingsplanen klart gis uttrykk for at det skal arbeides for å sikre reindriften arealgrunnlag.

Jordbruket utgjør også en viktig del av det materielle grunnlaget for samisk kultur. I samiske områder vil relativt små bruk og kombinasjonsbruk, der også utmarkshøsting er en viktig bestanddel være viktige for opprettholdelse av samisk kultur, bosetting, ivaretagelse av kulturlandskapet og det biologiske mangfoldet, og miljøvennlig matproduksjon. Regjeringen ønske om mer produksjonsnøytral tilskuddsordning, vektlegging av opprettholdelse av kulturlandskap og biologisk mangfold vil være positivt for samisk

jordbruk. Sametinget vil i tillegg be om at en innefor jordbrukspolitikken i større grad legger til rette for samiske eneyrkebruk og kombinasjonsbruk.

Deltakelse og oppfølging

Sametinget støtter Regjeringens målsetting om at arbeidet med en bærekraftig utvikling skjer gjennom aktiv medvirkning fra sentrale samfunnsaktører. Sametinget er likevel svært skuffet over at Regjeringen i denne sammenhengen ikke drøfter og forstår Sametinget som sentral aktør i utvikling og oppfølging av handlingsplanen for en bærekraftig utvikling. Sametinget må være en likeverdig aktør med sentralmyndighetene i dette arbeidet.

Det kreves særskilte prosesser og vilje til å søke nye samarbeidsformer mellom Regjeringen og Sametinget. Det sentrale er at slike samarbeidsformer må bygge på internasjonal urfolksrett. I oppfølgingen av handlingsplanen vil det være svært viktig med en særskilt dialog mellom sentrale myndigheter og Sametinget.

Handlingsplanen foreslår at det nedsettes et utvalg som skal videreutvikle indikatorsett for å måle utviklingen og avgi en årlig rapport for den bærekraftig utviklingen. Handlingsplanen sier ingenting om fra hvilke samfunnsområder og hvilken kompetanse som søkes representert i et slik utvalg. Sametinget ber om at det i dialog med Sametinget sikres representasjon fra samiske fagmiljø i et slikt utvalg.